

НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Фоменко О. О.

*здобувач кафедри адміністративного, кримінального права і процесу,
Міжнародний університет бізнесу і права
м. Херсон, Україна*

Відправною точкою формування моделі продовольчої безпеки має слугувати система державного управління, яка створює організаційно-правовий фундамент для реалізації механізму забезпечення продовольчої безпеки. Але разом з цим, слід урахувувати й той факт, що процес забезпечення продовольчої безпеки являє собою одну з функцій продовольчої системи, яка має реалізовуватися шляхом визначення основних груп продовольства, формування й використання державного продовольчого резерву, а також протидії загрозам продовольчій безпеці та загрозам, що виникають на кожному етапі продовольчого забезпечення [1, с. 188]. Таким чином, розуміння продовольчої безпеки як адміністративно-правової категорії складається з двох ключових напрямків, один з яких спрямований на визначення, власне, продовольчої безпеки, як сукупності утворюючих її елементів, а другий розкриває публічно-правові властивості системи та механізму її забезпечення.

Виходячи із висловленої гіпотези, Д.О. Беззубов розглядає продовольчу безпеку, як пасивну та активну категорію. В першому випадку остання розуміється, як стан відсутності загроз і небезпек продовольчим відносинам в країні. Як активна категорія «продовольча безпека розуміється як складовий елемент національної та державної безпеки, що відображає відсутність загроз і небезпеку правовідносинам у сфері забезпечення продовольством всіх учасників суспільних відносин та забезпечується через діяльність органів виконавчої влади, фізичних і юридичних осіб стосовно продовольства як об'єкта суспільних відносин» [2, с. 200]. Аналіз вищевикладеного твердження дозволяє констатувати, що адміністративно-правовий підхід до розуміння продовольчої безпеки та системи її забезпечення передбачає функціонування низки системоутворюючих взаємодоповнюючих елементів, ключове місце серед яких посідають адміністративні правовідносини, сутність яких доволі влучно відобразив В.І. Курило, як суспільні відносини у галузі продовольчої безпеки та системи її забезпечення, у вигляді стійких правових зв'язків між їх сторонами

(суб'єктами), що виникають у процесі реалізації ними суб'єктивних прав та обов'язків на підставі приписів адміністративно-правових норм, якими встановлені та гарантовані [3, с. 30-31].

У той же час, на переконання професора Т.О. Коваленко, наведені визначення продовольчої безпеки, відображають лише її економічні властивості. Відтак, в національних нормативно-правових актах не визначені складові частини продовольчої безпеки, її принципи, не передбачено інституційно-функціональний механізм її забезпечення тощо [4, с. 31]. Обґрунтованість висловленого зауваження підтверджується динамікою та, водночас, безрезультатністю численних спроб законодавців врегулювати на законодавчому рівні організаційно-правові основи забезпечення продовольчої безпеки, яка слугує потужним індикатором стабільності соціального розвитку суспільства.

На конституційному рівні соціальна спрямованість продовольчої безпеки знайшла відображення у статті 1 Конституції України, відповідно до якої Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава [5]. Реалізація цього важливого загальнодержавного принципу, в контексті забезпечення продовольчої безпеки, на думку В.Є. Гришина, полягає у формуванні сукупності законодавчих актів, спрямованих в кінцевому випадку на забезпечення доступності кожної людини до якісних та безпечних продуктів харчування, що досягається за допомогою розробки та реалізації виваженої загальнодержавної політики продовольчої безпеки [6, с. 26]. Висловлене твердження актуалізує потребу врегулювання праввідносин у сфері забезпечення продовольчої безпеки, як на теоретичному, так і правотворчому й правозастосовному рівні.

Зокрема, слід відмітити низку законопроектів у сфері забезпечення продовольчої безпеки, які до теперішнього часу так і не набули статусу законів України. Йдеться насамперед про зареєстрований 07 вересня 2005 р. за № 8098 проект закону України «Про продовольчу безпеку України» [7], який не набрав необхідної кількості голосів.

У 2011 році відбулась друга спроба щодо врегулювання праввідносин у сфері продовольчої безпеки, шляхом подання на розгляд Верховної Ради України двох законопроектів у сфері забезпечення продовольчої безпеки, а саме: проекту закону України «Про основи продовольчої безпеки України» [8] та проекту закону України «Про продовольчу безпеку України» від 28 квітня 2011 р. № 8370-1 [9], які також не було прийнято.

24 жовтня 2012 року зареєстровано черговий законопроект «Про продовольчу безпеку України» [10], який у подальшому був відкликаний і знятий з розгляду. Таким чином, логічне завершення законотворчого

процесу у сфері законодавчого забезпечення продовольчої безпеки з різних причин було відкладено на невизначений строк.

Висновки. Аналіз вищевказаних законопроектів дозволяє зробити висновок про відсутність єдиного підходу до визначення поняття продовольчої безпеки. Судження законодавців щодо сутності продовольчої безпеки варіюються від здатності держави задовольняти потреби населення в харчуванні на рівні не нижче медичних обґрунтованих норм, до соціально-економічного та екологічного стану в державі, при якому всі її громадяни стабільно та гарантовано забезпечені продовольством. Але при цьому, суб'єкт законодавчої ініціативи під час характеристики продовольчої безпеки обмежується лише її зовнішніми цілями, такими як доступність та якість продовольства, спроможність забезпечити сприятливу демографічну динаміку, збереження генофонду нації, сталість розвитку, інтеграція країни у світовий економічний простір і т.д. У той же час, поняття продовольчої безпеки в жодному із законопроектів не відображає її внутрішніх властивостей, які проявляються у правовідносинах між суб'єктами та об'єктами забезпечення продовольчої безпеки; не відображено у загаданих законопроектах і сукупність зовнішніх чинників, які впливають на стан продовольчої безпеки, у вигляді реальних та потенційних загроз, а відтак не визначено стратегічні напрямки їх подолання, і т.д.

Література:

1. Курляк М.Д. Формування системи національної продовольчої безпеки України. Монографія. Львів : Вид-во «Растр-7», 2018. 232 с.
2. Беззубов Д.О., Коренева М.М. Поняття та структура забезпечення продовольчої безпеки (науковий аспект) // АЕРО-2015. Повітряне і космічне право : матеріали Всеукраїнської конференції молодих учених і студентів. Т 2. Київ, Національний авіаційний університет, 26 листопада 2015 р. Тернопіль: Вектор, 2015. С. 199-201.
3. Курило В.І. Адміністративні правовідносини у сільському господарстві: дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2007. 487 с.
4. Коваленко Т.О. Поняття, ознаки та критерії продовольчої безпеки за законодавством України та інших держав. Адміністративне право і процес. 2018. № 1(20). С. 30-41.
5. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
6. Гришин В.Є. Формування системи продовольчої безпеки України : дис. канд. економ. наук : 08.00.03. Житомир, 2021. 220 с.
7. Про продовольчу безпеку України: проект Закону України від 07.09.2005 р. № 8098. Верховна Рада України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=25349.

8. Про основи продовольчої безпеки України: проект Закону України від 08.04.2011 р., реєстр. № 8370. Верховна Рада України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=40130.

9. Про продовольчу безпеку України: проект Закону України від 28.04.2011 р., реєстр. № 8370-1. Верховна Рада України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=40276.

10. Про продовольчу безпеку України: проект Закону України від 24.10.2012 р. реєстр. № 11378. Верховна Рада України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=44744.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-292-3-135>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Рекуненко Т. О.

к.ю.н., доцент,

заступник директора

Криворізький навчально-наукового інститут

Донецького державного університету внутрішніх справ

м. Кривий Ріг, Україна

Фінансова безпека є ключовим елементом економічної та національної безпеки. Її стан визначається відсутністю загроз для впровадження єдиної державної політики у фінансовій сфері, зокрема в аспекті розвитку ринку фінансових послуг, банківської системи, державної іпотечної установи та інших фінансових організацій (політична фінансова безпека). Важливу роль відіграють і суспільні відносини, що стосуються виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних і нематеріальних благ, а також надання та отримання фінансових послуг (колективна фінансова безпека). Додатково, фінансова безпека забезпечує стабільне середовище, в якому громадяни (клієнти фінансових установ або підприємці, що надають фінансові послуги) можуть повною мірою реалізувати свої права та свободи (особиста фінансова безпека). Основу фінансової безпеки становлять фінансово-економічні відносини, які виникають між фізичними та юридичними особами у процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних і нематеріальних благ, а також у контексті надання та отримання фінансових послуг [1].